

Gussjö, Fläckebo

Runstenen kallades i folkmun ”ryttaren och hästen” då det nere till vänster funnits en mindre sten lutad mot runstenen.

Ur boken VÄSTMANLANDS RUNINSKRIFTER av Sven B F Jansson 1964:

Runinskriften har funnits i ett band längs stenens kanter. Inskriften är numera genom vittring så gott som fullständigt utpålånad; i gynnsammaste belysning kunna endast mycket sparsamma spår av ett 25-tal runor skönjas. Varje försök att med ledning av dessa spår rekonstruera inskriften eller delar därav äro dömda att misslyckas. Redan då Celsius undersökte inskriften (i maj 1726) var den till allra största delen oläslig. - - -

Inskrift (enligt Celsius):

...ui...x lit x ri - ...i þun + ...l...lir x ...b...- - - num x - - þi x re - - - niraeftr - ...

KUNGLIGA VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIENS utgåva av kommentarer till
Ranssakningar efter antikviteter 1667-1674.

Redaktion Ingemar Olsson, Nils-Gustaf Stahre och Carl Ivar Ståhle.
Almqvist & Wiksell 1960.

Delar av s 119-120 och 131:

Ehrwyrdeghe Hr provest, pater, fautor et promotor pl Colende Här j
Fleckebo Sochn hafuer jagh effter vår höga öfuerhetz Strenga befallning,
med flijt ransakat effter Antiquiteter och Monumenter, dock inga andra 55
finnas här, ähn tvenne Ruunsteenar med Ruunska bookstäfuer på en

sijda, hwilka bookstäfuer ähre så förnötte aff watn eller annat, och så
mörka att iagh troor ingen skall kunna läsa them.

I Denn Ena står i Capellanswreten på högsta backan in emoot siön
60 straxt nedan för kyrkian, står ofwan wppå marken ähr 3 alnar hög och
3 quarteer breed, plägar esom oftast falla kull och åter igen vpreesas,
hwad then betyder weet ingen, effter här inga gamla böcker eller skrifter
ther om finnas i Kyrkian.

II Den andra Ruunsteenens står i Gudsiö södergiärdet, på een Reen
65 emillan åkrarna som ähn kallas Ruunstemnsreenen, hans högd ähr 2¹/₂
aln, hans bredd en aln, boockstäfuerna ähro så gamla och förnötte så
att the med största möda och beswär skola kunna läsas, och ingen j
Sochnen weet nagot säia hawad han betecknar. befaller præclariss
Dn patrem Gudj. Fleckebo S. den 26 Martij A:o 1667

70

V R:tiam Submissè Colens
Matthias Muræus p. l.
Manu propria

Fläckebo S:n

24 På gudziö giärdet, Står en Runsteen medh Runska bookstäfwer,
och Een Fyrkantig stolpe brede wijdh utan bookstäfwer, Jtem J Capellans
wreten, Een Sönderklufwin Steen medh bookstäfwer. J kyrkian fins Ett
gammalt Rökellse kaar.

Ur Sven B F Janssons bok, *Västmanlands runinskrifter*, Almqvist & Wiksell 1964:

23. Gussjö, Fläckebo sn.

Pl. 20-21.

Litteratur: L 1007. Ransakningarna 1667-84 (tryckt i VFÅ 17, 1928, s. 9, 22 och i Ransakningar efter antikviteter, bd 1, h. 1, 1960, s. 120, 131); O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 651, 2, s. 21; O. Grau, Beskrifning Öfver Wästmanland (1754), s. 310 (nytrycken 1904, s. 237, s. 178); E. Tuneld, Geografi öfver Konungariket Sverige, 8. uppl. (1828), s. 181; W. Tham, Beskrifning öfver Sveriges rike 1: 2 (1849), s. 121; Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning öfver Siende, Norrbo och Öfver-Tjurbo härader 1850, s. 48 (ATA); R. Dybeck, Antiquarisk berättelse för år 1862 (ATA), Runa (fol.) 2 (1874), s. 24; H. Hofberg, Westmanlands Fornlemningar och Minnesmärken 2, 1871, s. 113 (ATA; tryckt i VFÅ 3, 1884, s. 32). Fornlemningar i Vestmanland (i: Vitterhetsakademiens Månadsblad 1875), s. 110; Vestmanlands läns kalender 1881, s. 250; E. Brate, Anteckningar 1900 (ATA).

Äldre avbildningar: Hofberg, teckning i a. a.; Brate, foto 1900 (ATA).

Runstenen står 150 m SÖ om den sydöstligaste gården i Gussjö by, vid norra kanten av landsvägen Gussjö-Smedsbro. Platsen, som av allt att döma är runstensens ursprungliga plats, har utmärkts på Geologiska kartbladet »Sala».

Den äldsta kända uppgiften om Vs 23 finns i *Ransakningarna*. Kyrkoherden Matthias Muræus i Fläckebo lämnar »den 26 Martij A:o 1667» följande upplysningar om fornminnen i socknen: »Här j Fleckebo Soehn hafuer jagh effter vår höga öfuerhetz Strenga befallning, med flijht ransakat effter Antiquiteter och Monu-menter, dock inga andra finnas här, ähn tvenne Ruunsteenar med Ruunska bookstäfuer på en sijda, hvilka bookstäfuer ähre så förnötte aff watn eller annat, och så mörka att iagh troor ingen skall kunna läsa them.

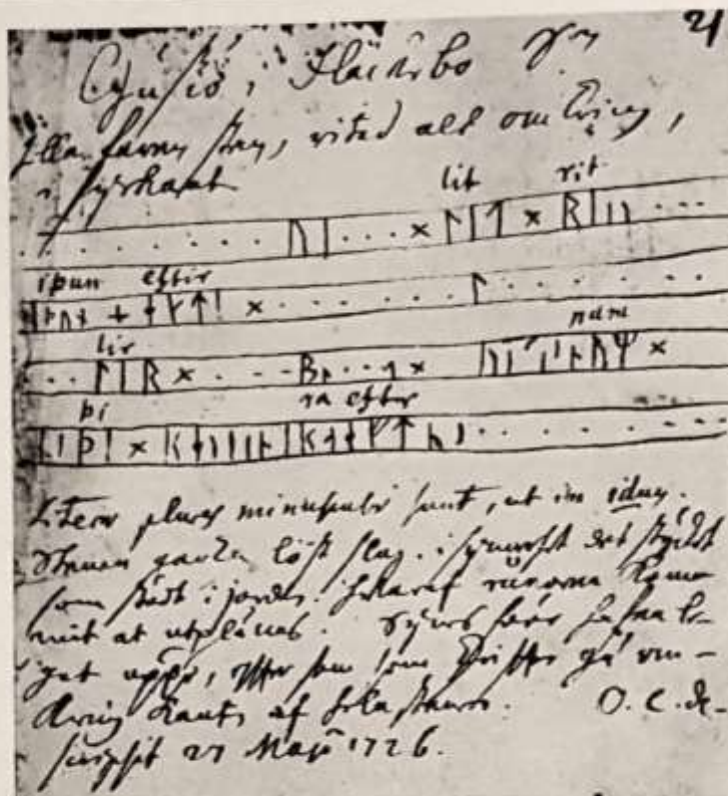

Fig. 37. Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn. Efter uppteckning av O. Celsius (F m 60: 2).

I. Denn Ena stäär i Capellanswreten [Vs 24] ... II. Den andra Ruunsteenens stäär i Gudsiö södergiärdet, på een Reen emillan åkrarna som ähn kallas Ruunsteensreenen, hans högd ähr $2\frac{1}{2}$ aln, hans bredd en aln, boockstäfuerna ähro så gamla och förnötte så att the med största möda och beswär skola kunna läsas, och ingen j Sochnen weet nagot säia hawad han betecknar.» — Femton år senare ($11\frac{1}{8}$ 1682) avger befallningsmannen Hans Spaak sin »berättelsse uppå dhe uthi Westeråhs Lähn Namngifne och befundne gamla Antiquiteter»; under Fläckebo sn meddelar han bl. a.: »På gudziö giärdet, Står en Runsteen medh Runska bookstäfwer, och Een Fyrkantig stolpe brede wijdh utan bookstäfwer». — Grau omtalar två runstenar »wid Gusiö byn, uti des södra gärde». Tydiligen kallar han den av Spaak nämnda, vid sidan av Vs 23 resta stenen »utan bookstäfwer» för en runsten. — I *Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning 1850* omtalas »en runsten i södra gärdet vid Gussjö». Inskriften kan »numera ej läsas».

Hofberg anger platsen för Vs 23 på följande sätt: »Vid Gussjö by, ett par hundra famnar sydost från den s.k. Pelle-Pers-gården står i norra vägkanten på gärdet ... en runsten.» — Brate (1900): »Runstenen står på gärdet s. om Gussjön och sydost om byn Gussjö mycket bakåtlutande och nedsjunkne.»

Genom Riksantikvarieämbetets försorg restes stenen på ny grund år 1959.

Mörkgrå glimmerskiffer. Höjd 1,50 m, största bredd 0,95 m. I ristningsytan finnas sex skålgropar. Ristningsytan flagrar i tunna små skivor.

Runinskrift har funnits i ett band längs stenens kanter. Inskriften är numera genom vittring så gott som fullständigt utplånad; i gynnsammaste belysning kunna endast mycket sparsamma spår av ett 25-tal runor skönjas. Varje försök att med ledning av dessa spår rekonstruera inskriften eller delar därav äro dömda att misslyckas. Redan då Celsius undersökte inskriften (i maj 1726) var den till allra största delen oläslig. Han antecknar a. a. s. 21: »Illa faren sten, ritad alt om kring, i fyrkant ... Literæ plures minusculi sunt, ut in *idun*. Stenen ganska löst slag. i synnerhet det stycket som stådt i jorden. hwaraf runorna kommit at utplånas. Synes förr hafva legat uppe, effter som skriften går omkring kanten af hela stenen» (se fig. 37).

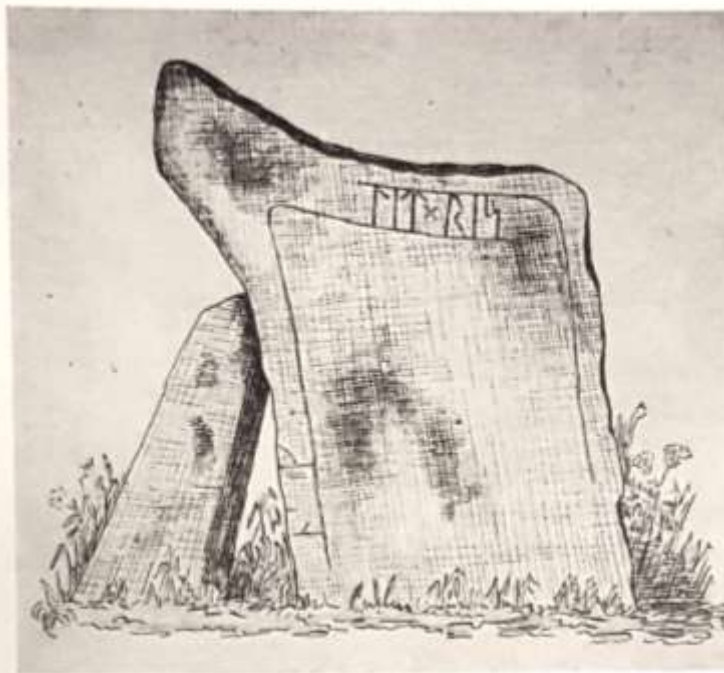

Fig. 38. Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn. Efter teckning av H. Hofberg.

Inskrift (enligt Celsius):

...ui...×lit×ri-...ipun+efti×...l...lir×...b...- - - num×- - pi×re - - - niraefta - ...

Hofberg, som undersökte Vs 23 år 1871, tyckte sig kunna läsa sex runor. Han skriver: »Denna runstenshäll, som består af lös glimmerskiffer är på sin främre yta aldeles förvittrad, så att endast några linier af slingan samt orden *lit×ris*... nu äro läsliga.» — Brate (1900): »Ämnet är gråsten, gneis, mycket skiffrig och lätt afflagad ... Runorna äro i allmänhet mycket smala och af ristningen saknas början, upp i vänstra öfre hörnet och slutet darsammastädes samt högra långsidan. Inskriften har uppenbarligen börjat i öfre vänstra hörnet och går därifrån utefter toppsidan och högra långsidan, hvars inskrift nästan fullständigt saknas, samt upp efter vänstra långsidan.» Brates läsning förefaller djärv, även om man räknar med att ristningen år 1900 var bättre bevarad än nu. Han markerar nästan alla runorna som osäkra men gör följande försök till rekonstruktion av inskriften: ×- - -×*let×rita*...×*eft*...+*sum×biok×i kununklifr*.

I den sista runföljden ser Brate ett ortnamn med *konung-* till första led. Något dylikt ortnamn synes icke finnas på närmare håll än i Irsta sn., Siende hd, det nuvarade *Konugla*, som i 1371 års skattelängd ... skrives in *Konuglom* och ... 1399 *Konunglom*.» Därvid anser Brate, att de båda otydliga runorna *ft* i *kununklifr* »antagligen böra ... läsas *om* i stället [för] *ft*.» Brates rekonstruktionsförsök måste betecknas som misslyckat.

Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn.

Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn.